

Årsredovisning

STIFTELSEN TYRESTASKOGEN
815601-0624

Styrelsen för STIFTELSEN TYRESTASKOGEN får härmed lämna sin redogörelse för stiftelsens utveckling under räkenskapsåret 2023-01-01 - 2023-12-31.

Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i hela kronor (sek).

Utsikt över södra Årsjön kl. 21:30 midsommardagen 2023. Foto: Tyrestas naturbevakning.

<i>Innehållsförteckning</i>	<i>Sida</i>
-Förvaltningsberättelse	2
-Resultaträkning	18
-Balansräkning	19
-Noter	21
-Underskrifter	26

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Inledning

Stiftelsen Tyrestaskogen kan härmed lägga sitt trettionde verksamhetsår till handlingarna.

Pandemin medförde att antalet besökare i Tyresta ökade dramatiskt. Under året har vi noterat en mindre tillbakagång, men fortfarande har Tyresta mer än en miljon besökare per år.

Vi har med höga ambitioner fortsatt att förvalta och utveckla Tyresta nationalpark, Tyresta naturreservat, Tyresta gård och naturum Nationalparkernas hus enligt vårt ändamål och våra stadgar.

Stiftelsen tackar alla finansiärer och bidragsgivare, som gör vårt arbete för naturvården och friluftslövet möjligt. Den nära dialogen med Naturvårdsverket och Länsstyrelsen har varit en viktig förutsättning för vår verksamhet, likaså vår engagerade styrelse. Vi vill också tacka alla intressenter och samverkanspartners, från kommuner till entreprenörer och ideella föreningar, för gott samarbete.

Vi är också tacksamma för alla engagerade besökare i Tyrestaområdet. De ser och hör vad som sker i skogen, ger oss återkoppling och kommer med förslag till förbättringar. Och de kan samtidigt njuta av några värdefulla ekosystemtjänster: berikande naturupplevelser och välbefinnande till kropp och själ.

För Stiftelsen Tyrestaskogen

Jonas Ekstrand
vd och nationalparkschef

Tyrestaområdet

Stiftelsen Tyrestaskogen (STS) förvaltar Tyresta: ett stort, skyddat, lättillgängligt och i stora delar opåverkat naturområde med höga natur-, kulturmiljö- och upplevelsevärden. Det ligger i Haninge och Tyresö kommuner söder om Stockholm.

Kärnområdet på 1 970 hektar är skyddat som nationalpark sedan 1993, med syftet enligt nationalparksförordningen att "bevara ett representativt sprickdalslandskap med omgivande urskogar och värdefull natur i övrigt". Här finns den finaste och största urskogen söder om Dalälven. Även i Norrland nedanför fjällskogarna är gamla, orörda skogar som de i Tyresta mycket ovanliga. Nationalparken omges på tre sidor av ett mer kulturpräglad naturreservat på sammanlagt 2 949 hektar. Tyrestaområdet fungerar som närrekreationsmark för boende i Haninge och Tyresö, som utflyktsområde för hela Stockholmsregionen samt som besöksmål för turister.

Tyresta har stora arealer urskog, naturskog, hållmarker, myrar, brandområden, odlings- och naturbetesmarker, strandängar, våtmarker, sjöar, vattendrag och även ett stycke innerskärgrård. Det är ett från exploatering närmast orört område som ligger bara en halvtimmes bilresa från Stockholms centrum; ett välbesökt, nära 5 000 hektar skyddat tätortsnära natur- och kulturlandskap av högsta klass.

I området finns ett tiotal anlagda eldplatser, flera vindskydd och 55 km markerade leder. Tyresta by, som utgör huvudentrén till nationalparken, har höga kulturmiljövärden. I byn finns ett 20-tal byggnader, med anor från 1700-talet och framåt. Här ligger också Tyresta gård, Stiftelsens kontor och vårt bemannade besökscentrum, naturum Nationalparkernas hus.

Tyresta nationalpark ägs i sin helhet av staten via Naturvårdsverket, som även äger merparten av Tyresta naturreservat. I reservatets södra del finns även några privatägda områden. I de norra delarna äger Tyresö kommun och några privatpersoner tomtmark inom naturreservatet.

Stiftelsens grunder

Stiftelsen Tyrestaskogen instiftades år 1993 av Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Stockholms län samt Stockholms stad, Haninge och Tyresö kommuner. I samband med att Tyresta nationalpark inrättades samma år beslutade regeringen genom nationalparksförordningen att Stiftelsen är förvaltare. Länsstyrelsen har utsett Stiftelsen till förvaltare av Tyresta naturreservat.

Enligt stadgarna är Stiftelsens ändamål att:

- förvalta Tyresta nationalpark och naturreservat,
- svara för viss fastighetsförvaltning på uppdrag av Naturvårdsverket,
- fördjupa kunskapen, informera och utbilda besökarna om natur och kultur i Tyresta, genom bl.a. inventeringar, utställningar, trycksaker, föreläsningar och guidningar,
- underhålla, sköta och vid behov utveckla anläggningar och verksamhet till gagn för nationalparken, naturreservatet och dess besökare.

Stiftelsen Tyrestaskogen är en avkastningsstiftelse med ett kapital som förvaltas av Kammarkollegiet. Det samlade, bundna stiftelsekapitalet från instiftarna var vid starten 39 mkr, vilket placerades i aktie- och räntefonder. De första åren var direktavkastningen hög, täckte förvaltningskostnaderna och genererade dessutom ett visst överskott. Detta återfördes då till kapitalet, vilket ökade till drygt 44,6 mkr. Direktavkastningen har dock minskat sedan dess och utgör ett normalår ca. 10-20 % av intäkterna i verksamhetsbudgeten. För att kompensera den över tid minskande betydelsen av stiftelsekapitalet har Naturvårdsverket tagit ett huvudansvar för finansieringen av förvaltningen. Emellertid har det nominella förvaltningsanslaget legat på en i princip oförändrad nivå de senaste 15 åren och är numera påtagligt urholkat av

inflationen. Detsamma gäller anslagen till Tyresta gård och naturum. Statens budget för 2023 innebar en stor neddragning för naturvården i Sverige, men Tyresta har i viss mån kunnat buffra med egna medel. Dock beviljades inga investeringsmedel vilket kommer att få betydande följder på vår förmåga att förvalta Tyresta. Anslagen för 2024 kommer att vara än mer reducerade vilket fortsatt medför en stor belastning på verksamheten. Naturvård, service till besökare, tillgänglighet, säkerhet och infrastruktur drabbas.

Under 2023 bidrog Haninge och Tyresö kommuner samt Stockholms stad finansiellt till Tyrestas förvaltning med 250 tkr vardera.

Under sommaren 2022 kontaktades Stiftelsen på telefon av Naturvårdsverket. En internrevision på Naturvårdsverket har uppdagat att det kan föreligga problem med formalia rörande Stiftelsens uppdrag om viss fastighetsförvaltning. Frågan avsågs redas ut redan under hösten 2022, men först i december 2023 tecknades ett ettårigt avtal med Naturvårdsverket som har möjlighet att förlänga ytterligare ett år.

Att vara förvaltare av ett så värdefullt och välbesökt område som Tyresta, innebär stort ansvar och förtroende. Våra ambitioner är därför höga och viljan är stor. Mandatet innebär många möjligheter. Vi vill värna, vårda, visa och utveckla Tyrestaområdet på bästa sätt. Vi vill att Tyresta ska vara ett föredöme som nationalpark och besöksmål, såväl nationellt som internationellt.

Stiftelsens styrelse

Tyresta nationalpark har med Stiftelsen Tyrestaskogen som förvaltare en för landet unik förvaltningsform. Den innebär en samförvaltningsmodell mellan staten och de berörda kommunerna. Formen är vald för att säkra resurser för långsiktig förvaltning och lokal delaktighet. Styrelsemedlemmarna nomineras av de fem instiftarna; kommunerna utser politiker och har majoritet i styrelsen, Naturvårdsverket utser ordförande bland styrelsens ledamöter. Det är dock en styrelseledamots uppgift att i företräda Stiftelsen när man sitter i styrelsen, inte sin arbetsgivare eller politiska uppdrag.

Uppgifterna för styrelsen är i första hand att besluta om budget, verksamhetsplan och anställning av fast personal. Dessutom hanterar styrelsen policyfrågor och följer arbetet med förvaltningen av Tyresta i övrigt. Ordföranden har regelbundet avstämningar med nationalparkschefen.

Styrelsearbetet löper enligt ett etablerat schema över året. Vid marsmötet fastställs verksamhetsplan och budget. Då har staten fördelat sina ersättningar och vi vet vilket utfall avkastningen på stiftelsekapitalet inneburit. En exkursion hör till traditionen vid majmötet, då avstämningar görs av ekonomi och arbetsläge. Det senare sker också vid septembermötet, då även prioriteringar för nästa verksamhetsår tas upp. Vid novembermötet beslutas en preliminär verksamhetsplan och budget utifrån förvaltningens förslag.

Stiftelsen Tyrestaskogen har haft fyra ordinarie sammanträden år 2023: Den 24 mars, 26 maj, 22 september och 24 november. Det hölls även ett per capsulam-möte den 9 oktober.

Styrelsen består enligt stadgarna av nio ordinarie ledamöter med ersättare, fördelade på instiftarna. Med anledning av valet 2022 kom en stor del av styrelsen att förnyas. Vid utgången av 2023 bestod styrelsen av följande ledamöter:

Naturvårdsverket, ordinarie

Björn-Axel Beijer
Emma Pöppel

Ersättare

Maria Taberman
Karin Marklund

Länsstyrelsen, ordinarie

Johanna Lindgren, ordförande utsedd av Naturvårdsverket
Björn Carlberg

Ersättare

Nils Svensson
Åsa Lagerlöf

Stockholms stad, ordinarie

Ninni Lundblad
Raisa Lång Velazco

Ersättare

Gunnar Björkman
Mikael Nilsson

Haninge kommun, ordinarie

Kent "Renen" Johansson
Marietta de Pourbaix-Lundin

Ersättare

Göran Svensson
Adam Simonsson (Ersatte Nicole Forslund hösten 2023)

Tyresö kommun, ordinarie

Mathias Tegnér, vice ordförande

Ersättare

Jan-Åke Svensson

Revisor har varit Maaria Martin-Vivaldi, Grant Thornton. Lekmannarevisor har varit Thomas Bengtsson från Stockholms stad, med Bengt Hansson som suppleant.

Stiftelsens organisation och förvaltningspersonal

Stiftelsens arbete utgår från de av styrelsen beslutade verksamhetsplanerna. Dock är arbetet påtagligt händelsestyrt och kräver stor flexibilitet, vilket gäller samtliga verksamheter. Stiftelsens operativa del utgörs av Tyresta nationalparksförvaltning. Den är indelad i fyra verksamhetsgrenar: stab, fält, naturum och gård; och hade vid årets slut tolv tillsvidareanställda samt ett tiotal intermittert anställda.

I *staben* arbetade vd/nationalparkschef Jonas Ekstrand, ekonomichefen Christine Branden, matematiker/analytiker Magnus Marin samt butiksansvariga Laura Koivumäki och från tid till annan fyra intermittert anställda.

I *fält* arbetade fältchefen Mattias Sjölander och naturvårdarna Teckla Jackson och Magnus Zetterström samt tre intermittert anställda.

I *naturum* arbetade Jessica Ångström som naturumföreståndare (tjl från 1/10) samt naturvägledarna Lina Ljungqvist (tf föreståndare), Mats Gothnier och Johan Landenmark. Under lör- och söndagar, semestrar och högsäsong anlätades timanställda naturvägledare, totalt motsvarande en heltidstjänst.

Inom *gård* arbetade Mattias Sjölander deltid som övergripande chef, Markus Patel t.o.m. 2 juni som arbetande förman och djurskötarna Alexandra Bastemark och från 2 januari Katja Toledo. Teckla Jackson har varit djuransvarig. Personal från Fält och Stab har fått rycka in för att stötta när behov har uppstått pga ledighet eller sjukfrånvaro.

En ledningsgrupp bestående av NP-chefen, ekonomichefen och verksamhetscheferna träffas regelbundet för att diskutera övergripande och strategiska frågor. Hela personalgruppen har möte på måndagar för avstämningar och diskussion. Det ekonomiska läget följs upp

regelbundet av ekonomichefen. Utvecklingssamtal och lönesamtal genomförs årligen och från och med 2021 hanteras detta av verksamhetscheferna på delegation. Rätt till ersättning för friskvård, sjukvård och receptbelagd medicin ingår i lokala avtal. Ett av personalen valt skyddsombud är verksamt inom det ena kollektivavtalsområdet och inom lantbruket är Kommunals regionala skyddsombud en aktiv part.

Protokollförda arbetsplatsträffar hålls i princip varje månad. Enligt ett samverkansavtal med de lokala fackliga organisationerna ersätter arbetsplatsträffarna informationsskyldigheten enligt MBL i många frågor. På den fasta dagordningen ingår bland annat verksamhetsplanering, arbetsmiljö, jämställdhet och upphandlingar. Personalen har friskvårdsersättning och hälsokontroller genomförs vart annat år via företagshälsovården som också bistår med uppföljningar.

Stiftelsen är medlem i arbetsgivarorganisationen Sobona (f.d. KFS), där merparten av personalen berörs av kollektivavtalet för besöksnäring. Stiftelsen är dessutom medlem i Gröna Arbetsgivare och följer jordbrukets kollektivavtal för personalen i gårdsverksamheten. Stiftelsen anlitar auktoriserade revisorer från Grant Thornton AB. Vårt kapital förvaltas av Kammarkollegiet enligt särskilt avtal.

Den ordinarie personalen kan inte göra allt som krävs av en förvaltning. Därför har entreprenörer anlåtats för snöröjning, reparations-, anläggnings-, bygg- och delvis för praktiska naturvårdsarbeten. Merparten av dessa har sin basverksamhet i närområdet och handlas upp genom avrop från ramavtal. Större investeringsprojekt handlas upp genom förenklad upphandling. Konsulter har anlåtats för utrednings-, projekterings- och projektledningsarbeten.

Styrdokument för förvaltningen

Stiftelsens arbete utgår från stadgarna och styrs formellt av skötselplaner med föreskrifter för nationalpark och naturreservat, ett avtal med Naturvårdsverket om viss fastighetsförvaltning, en överenskommelse med verket om driften av naturum och ett rättighetsavtal för att använda varumärket naturum. Driften av Åva finansierades tidigare av Stockholm stad, men efter Naturvårdsverkets köp av området hösten 2020 sköter Stiftelsen markerna, dock med en reducerad ersättning.

Dessutom genomför Stiftelsen olika investeringar och skötselåtgärder efter direkta beslut av Naturvårdsverket och Länsstyrelsen med tillhörande öronmärkta medel.

Utifrån tolkning av styrdokumenterna har styrelsen november 2016 formulerat fyra övergripande mål för Stiftelsens verksamhet i Tyrestaområdet:

1. *Med hög kvalitet förvalta natur-, kulturmiljö- och upplevelsevärden.*
2. *Utveckla, underhålla och långsiktigt bevara byggnader och anläggningar.*
3. *Visa vägen ut, berika besöket och öka kunskapen om Tyresta och andra nationalparker.*
4. *Vara en ändamålsenlig organisation, väl förankrad i omvärlden, med engagerad och kompetent personal.*

Det interna arbetet styrs av Stiftelsens övergripande verksamhetsplan och budget, vilka beslutas av styrelsen. Den är sedan nedbruten i rullande operativa arbetsplaner för gård respektive fält samt en särskild verksamhetsplan för naturum, vilka beslutas av nationalparkschefen. De olika övergripande målen flätas ofta in tillsammans förvaltningens verksamhet.

Stiftelsen är förvaltare och inte en myndighet. Myndighetsfrågor som exempelvis dispensgivning hanteras av Länsstyrelsen, oftast efter underhandssamråd med Stiftelsen. Fyra av

Stiftelsens naturbevakare är av Länsstyrelsen Stockholm förordnade som naturvårdsvakter och jakttillsynsmän för Tyresta nationalpark och naturreservat med tillhörande befogenheter.

Stiftelsens verksamhet 2023

Tyresta 30 år och naturum 50 år

Tyresta nationalpark och naturreservat, liksom Stiftelsen Tyrestaskogen, firade under 2023 sitt 30-års jubiléum. Samtidigt fyller begreppet naturum har funnits i 50 år. Vi uppmärksammade detta genom att i samverkan med intresseorganisationer anordna en bioblitz med syftet att lyfta den biologiska mångfalden i Tyresta. Experter inom olika artgrupper ledde exkursioner med allmänheten och identifierade arter i nationalparken strax intill Tyresta by. På två timmar hittades 357 arter, varav 13 rödlistade. Det kan man kalla biologisk mångfald! Det fanns också tipspromenader, pyssel, möjlighet att prova att sitta i en traktor eller klyva ved med flera aktiviteter. Det blev en lyckad dag, med många deltagare, 2800 besök i Tyresta by, och 65 deltagare i de guidade exkursionerna, samt ett reportage i den lokala tidningen *Mitt i Haninge*.

Svamputställning under bioblitzen

Naturvård, friluftsliv och miljöövervakning

Det löpande naturvårdsarbetet är grunden för verksamheten och innebär tillsyn i hela området och regelbundna besök på bland annat alla eldplatser, ledssystemet i övrigt och längs kusten. I samband med detta har vi städad, lagt ut ved, åtgärdat brister och sett till att besökarna följer föreskrifterna.

Under vår, sommar och höst har vi haft schemalagd helgtjänstgöring för naturbevakningen i fält, där hela personalgruppen engageras. Naturbevakarnas huvuduppgifter är att informera och vägleda och vi får mycket positiv feedback från våra besökare som möter "en riktig ranger". Under högsäsongen 2023 har vi haft naturbevakare i tjänst även långt in på kvällar och nätter med fokus på välfrekventerade övernattningsplatser där otillåten eldning och tältning ofta förekommer. Antalet tältnätter i Tyresta ökar och det är ibland trångt kring de iordningställda eldrastplatserna. En konsekvens är att tält olovligen slås upp på otillåtna platser och att det ofta tas ved ur skogen och eldas i strid mot föreskrifterna; ett hot mot såväl naturvärden som upplevelsevärden.

Skötselplanen är myndighetsbeslut och styr vilka åtgärder som skall utföras i Tyresta. Stiftelsen konsulterar som regel ekologisk expertis och tar in detaljerade råd i prioriteringen, planeringen och utförandet av naturvårdsåtgärder. Under 2023 togs striktare rutiner fram där den löpande dialogen med tillsynsmyndigheten Länsstyrelsen fortsätter och ytterligare stärks. Fokus ligger

på hur skötselplanens instruktioner skall tolkas vad gäller såväl naturvårdsåtgärdernas utformning som den alltmer komplicerade juridiken kring artskyddet.

Ett minimum av skogliga naturvårdsåtgärder har utförts under året. Orsaken till detta är att lokala naturvänner motsätter sig att aktiva naturvårdsåtgärder genomförs i naturreservatet, främst beroende på att rödlistade borealt präglade arter etablerat sig i Tyrestas B-områden. Arterna antas ha en god ekologisk status i nationalparken och i naturreservatets A-områden, varifrån de har koloniserat B-områdena där få eller inga skötselåtgärder har utförts under flera decenniers tid. Frånvaron av naturvårdsåtgärder leder till att de målbilder som fastställts i Tyrestas skötselplan inte kan nås med konsekvensen att de rödlistade arter som är knutna till ett hävdat kulturlandskap får stryka på foten till men för den biologiska mångfalden. I Tyrestas B-områden står i praktiken art mot art, men på myndigheter och i domstolar råder en stor osäkerhet kring hur det juridiska läget kring artskyddet ska tolkas. Förvaltningen anser sig nu ha definierat problemet och avser att hänskjuta frågan till ansvariga myndigheter som också har att tolka aktuell EU-lagstiftning och ta fram praktiska riktlinjer.

Vi har arbetat aktivt med att utföra åtgärder för att gynna vilda pollinerare samt att bekämpa främmande invasiva arter.

Under 2022 etablerades ett projekt i samarbete med forskare på Uppsala Universitet och Sveriges Lantbruks-universitet för att studera Tyrestas tjäderpopulation på populations- och individnivå. Arbetet har gjort framsteg inom insamling och metodutveckling och projektet avses att drivas vidare under 2024.

Pontoner för fågelhäckning har uppförts i fågelsjön i Tyresta by.

Montering av häckningsflottar i fågelsjön. Foto: naturvårdare Teckla Jackson

Förvaltningen har tagit fram ett kontrollprogram för Åvaån. Kontrollprogrammet, som syftar till att på ett systematiskt sätt kontrollera dammanläggningarnas funktion och påverkan, inkluderar bland annat nivåmätning, flödeskontroll och uppföljning av biologin i Åvaån. En ny flödesmätare har monterats vid Fiskfällan och ger oss en betydligt bättre möjlighet att ha koll på flödet i Åvaån. Vi har etablerat en referensgrupp med representanter från Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Stockholm respektive Gotland samt Stockholms stad. Gruppen har sammanträtt två gånger under verksamhetsåret.

Stiftelsen tar regelbundet vatten- och sedimentprover i nationalparkens sjöar på uppdrag av dels Havs- och vattenmyndighetens IKEU-program (uppföljning av kalknings- och försurningseffekter) vid Sveriges Lantbruksuniversitet och dels av ITM (Institutet för tillämpad miljöanalys) vid Stockholms universitet. Från år 2011 kalkas inga sjöar längre i Tyresta. Surhetsgraden går successivt tillbaka mot naturliga värden, till stor del beroende på bättre rening av luftutsläppen från industrierna på kontinenten. Enligt avtal med IVL har Stiftelsen även ansvar för provtagning av nederbörd vid en station i nationalparken. Mätningen av nederbördsvolym och kemiskt innehåll är en del av Naturvårdsverkets nationella miljöövervakning. På grund av nedskärningar i statens budget för naturvården i Sverige reducerades anslaget för vattenprovtagningen 2023.

Arbetet med nya skyltar med mera enligt de grafiska riktlinjer som har tagits fram för alla Sveriges nationalparker har slutförts. Vägvisare har satts upp och 55 kilometer leder har märkts upp enligt den nya standarden. Några leder har bytt namn och en ny informationsbroschyr har tagits fram och tryckts. Den nya kartan och nya informationsskyltar står i begrepp att monteras vid entréer och andra platser i Tyresta. Syftet med projektet har varit att:

- Tydliggöra för besökare att man kommit till en svensk nationalpark,
- Berika besöket och ge förståelse för nationalparkens värden,
- Visa vägen till nationalparken och dess entréer,
- Underlätta för besökaren att hitta i Tyresta nationalpark,
- Upplysa om föreskrifter för området

Tyresta nationalpark är omgiven av ett naturreservat. Flera vandringsleder och entréer betjänar båda skyddsformerna och många besökare rör sig obehindrat mellan dem. Under projektet har vi därmed också behövt lösa samordningen av den visuella identiteten i parken respektive reservatet utifrån ett

- Besökarperspektiv; att det ska vara tydligt och lätt att hitta
- Förvaltperspektiv; att underhåll och skötsel ska vara rationellt
- Göra det tydligt att olika föreskrifter gäller för de olika skyddsformerna
- Att olika naturvärden och naturtyper präglar de olika skyddsformerna

Tyresö kommun har låtit färdigställa en vacker hängbro som förenar Alby- och Tyresta naturreservat. Bron invigdes den 8 juni 2023 och vi har dragit om en sträcka av Sörmlandsleden i angränsning till bron.

Totalt har närmare 200 m³ kluven ved lagts ut vid de 14 iordningsställda eldplatserna. Veden kommer främst från våra skötselåtgärder i betesmarker och bryn. Till eldplatserna i norr läggs ved ut av personal från Tyresö kommun på uppdrag av stiftelsen, inom ramen för ett rehabiliteringsprogram i Tyresö kommun.

Den underdimensionerade toaletten vid Årsjön har stängts och ersatts med ett mobilt dass vid änden av brandvägen. Arbetsmiljön för Stiftelsens naturbevakare har på så sätt avsevärt förbättrats, med en bibehållen servicenivå för våra besökare.

Nya eldstäder har köpts in och kommer att sättas ut på Tyrestas etablerade eldrastplatser under 2024. Renovering av vindskydd har påbörjats och broar, spänger och trappor har reparerats, men stora behov kvarstår, inte minst av säkerhetsskäl.

Under årets sista månader har snötillgången medgett att vi har preparerat skidspår i Tyresta.

Fordonsparken för förvaltningen består av två fyrhjulsdrivna lätta lastbilar, en terrängbil, en transportbil, en aluminiumbåt med elmotor, en dieseldriven servicebåt, en kanadensare, en

roddbåt, tre cyklar, en snöskoter, tre fyrhjulingar samt två traktorer. Annan motordriven utrustning är en åkgräsklippare samt ett flertal motorsågar och röjsågar. Miljöbränsle används där så är möjligt och fortsatt miljöanpassning kommer att ske successivt. Under året inleddes ett samarbete med UBCO, Utility Bikes Company, där förvaltningen testar två elektriska tvåhjulsdrevna terrängmotorcyklar i vårt bevaknings- och förvaltningsarbete.

Kulturmiljö

Tyresta gård har betesdjur av gamla lantraser och bedriver en hävd enligt äldre gränser. Detta bidrar till att höja kulturmiljövärdet för både Tyresta by och dess omgivande odlingslandskap. Både lantraser och landskap utgör ett viktigt biologiskt kulturarv och en del av en kulturhistorisk helhetsmiljö.

Förvaltningen ansvarar för viss fornminnesvård och har planerat insatser inför 2024. Vi har kontaktat Länsstyrelsen och påpekat att runristningen i häll i Tyresta by är i stort behov av upprustning. Länsstyrelsen har inspekterat runstenen och planerar för en restaurering.

Förvaltning av fastigheter

Underhåll av vägar, grönytor, anläggningar, byggnader och teknisk infrastruktur sker löpande och utgör en stor andel av förvaltningens kostnader. Vi har i rollen som företrädare för fastighetsägaren Naturvårdsverket och som hyresvärd haft en omfattande hantering av avtal, arrenden och andra nyttjanderätter, samt många personliga kontakter med våra hyresgäster och arrendatorer.

Här följer några exempel på vad som har skett under året:

- På Dahlgrensgården har timmer bytts ut på utsidan av skickliga hantverkare. Insidan har rustats upp till gemensamt lunchrum för personalen samt mötesrum för styrelsen och veckomöten. Den inre renoveringen bekostades av ett generöst arv från en privatperson.
- Servicevägen till norra Stensjön har rustats upp och vändplan för räddningsfordon vid skogsbrand och andra insatser har skapats.
- Stormyravägen har fått nya trummor.
- Parkeringsplatsen i Tyresta by har rustats upp i egen regi med potthåslagning och sladdning.
- Trasiga anordningar längs Tjäderstigen har reparerats och riskträd har hanterats.
- Till följd av omfattande granbarkborreangrepp har ett antal riskträd längs Bylsjöslingan, en av Sveriges mest frekventerade naturstigar, fällts av säkerhetsskäl. Ännu återstår många riskträd, men åtgärderna har mötts av motstånd från en lokal naturvårdsorganisation som menar att träden får tas först när akut fallrisk infinner sig.

- Viss upprustning av förfallen infrastruktur som spänger och trappor har genomförts, men de ekonomiska förutsättningarna förhindrar en genomgripande renovering.

Bro vid Urskogsstigen, svårt skadad av träd som fallit.

- Vid en extern inspektion av bron över Bylslätt upptäcktes 2022 omfattande strukturella skador. Bron är utdömd och max rekommenderad belastning är 1 ton vilket medför begränsningar i den service som kan ges till besökare i nationalparken och förhindrar insatser av brandförsvaret och räddningstjänst i en mycket välbesökt del av nationalparken. Inga investeringsmedel har erhållits för att bygga en ny bro och polisen har valt att sätta in helikopter vid insatser i området.

Den skadade bron vid Bylslätt är utdömd för biltrafik.

Gårdsverksamheten

Tyresta gård drivs sedan 2014 av Stiftelsen i egen regi och med anställd personal. Gårdens främsta uppgift är att restaurera och vidmakthålla det gamla betespräglade kulturlandskapet kring Tyresta by. Gården är ekologiskt certifierad enligt SMAK.

Gården håller djur av svenska lantraser; rödkulla (nötkreatur), roslagsfår, gotlandsfår, gotlandshöns och svensk gul anka, viktigt för ett genetiskt bevarandearbete. De betande djuren utför ett värdefullt naturvårdsarbete i hagarna. Gården har också en pedagogisk uppgift som visningsgård för besökare.

Svensk gul anka, en av våra lantraser

Under året köpte vi in 4 rödkullor, samtliga dräktiga, från Dalsland. En gotlandsbagge togs in för att få in nytt genetiskt material. Under året föddes 7 kalvar och 33 lamm.

I stiftelsens regi hyrdes åtta boxplatser ut till privata hästägare. Under sommaren tog vi också emot flera hästar för sommarbete.

Vi har sedan ett par år återtagit tidigare utarrenderade jordbruksmarker i norra Tyresta. Dessa är till vissa delar eftersatta gällande skötsel och hävd, men iståndsättning pågår.

Den torra våren ledde till en mager första skörd av djurfoder och vi har köpt ensilagebalar från Mörby, Järva och Piteå. Den andra skörden gav ett bättre resultat.

Stiftelsen har under året fortsatt att driva lanthandeln och logiverksamheten i egen regi. Lanthandeln har erbjudit besökarna möjlighet att köpa och grilla korv och tjäna dessutom som kanal för att sälja det ekologiska naturbetesköttet som produceras av Tyresta gård. Logiverksamheten bedrivs dels i Janssongårdens arbetarbostad i Lillgården, på Styvnäset samt i Stensjödalen. Initiativet har tagits emot väl av våra besökare och Janssongården hade under 2023 414 gäster. Lillgården har haft 191 gäster och skärgårdstorpets Styvnäset har haft 124 gäster. I Stensjödalen används den gamla Mjölnerbostaden från 1700-talet för övernattningsgrupper, företrädesvis skolklasser, som besöker nationalparken. Under året har antalet gästnätter i Mjölnerbostaden uppgått till 793. På den intilliggande lägerängen hade vi 546 gästnätter under 2023.

Samverkan och information

Vi är beroende av att samverka med vår omvärld och de aktörer som finns där, inte minst i vårt närområde. Stiftelsen får sedan ett par år en mindre förvaltningsersättning från Stockholms stad samt Haninge och Tyresö kommuner, då verksamheten gynnar kommunernas attraktivitet och dess invånare.

Vi har haft dialoger med många intressenter; med boende och hästägare i Tyresta by, med scouter, naturskyddsföreningar, orienterare, jaktarrendatorer och fiskare. Vi har diskuterat samverkansfrågor med företrädare för Stockholms stad, närpolisen, Tyresö och Haninge kommuner, jaktlag och kommunjägare samt Länsstyrelsen och Naturvårdsverket.

Stiftelsen ingår i grannsamverkan för byn och företräder staten som markägare i möten med vägföreningar i naturreservatet.

Vissa aktiviteter i Tyresta är samrådspfiktiga enligt skötselplanen. Vi har under året implementerat den förenklade processen för samråd. Eftersom Stiftelsen inte är en myndighet kan vi inte genomföra samråd i sin verkliga betydelse, men målet är att skapa en aktiv dialog med aktörerna så att aktiviteterna utförs inom ramen för områdets föreskrifter och att inte de riskerar att strida med syftet för Tyresta nationalpark och naturreservat. För verksamheter som kräver dispens hänvisar vi till Länsstyrelsen.

Enligt vår kommunikationsstrategi ska kommunikationen bidra till fördjupade relationer med besökarna och öka upplevelsevärde av Tyresta nationalpark och dess omgivning. Vi vill skapa större förståelse och engagemang för naturskydd och värde av en nationalpark samt fördjupad känsla för och kunskap om naturen.

Naturum fungerar som stiftelsens kommunikationsavdelning. Vi sköter nu stor del av kommunikationen själva, som hemsida och övriga digitala kanaler samt enklare layoutarbeten av program mm.

Sammanfattningsvis kommunicerar vi följande områden/budskap och målgrupperna är de som själva har valt att följa oss på sociala medier eller besöka vår hemsida. Kommunikationen sker löpande och efter behov.

- Aktiviteter som besökarna kan delta i.
- Naturvård/förvaltningens arbete.
- Händelser (tex stormfällda träd, halka, eldningsförbud).
- Föreskrifter.
- Naturen.
- Se och göra i Tyresta.

Vidare använder vi oss av egna kanaler som hemsida, facebook, Naturkartan och instagram samt gratis kalendarier i lokaltidningar och dagstidningar. Vi lägger också ett stort värde vid att arrangera aktiviteterna tillsammans med en extern aktör eller i samband med särskilda dagar, tex Vilda blommornas dag. Under de senaste åren annonserar vi via facebook till riktade målgrupper. Den viktigaste kommunikationen kanske trots allt sker på plats i vårt besökscenter naturum med mellan 80 000 (2022) och 100 000 (rekordåret 2019) besökare, samt alla de som deltar i naturums organiserade aktiviteter.

Kunskapsuppbyggnad och nätverksarbete

För att utöka kompetensen och följa utvecklingen inom våra ansvarsområden, har personal deltagit i flera webinarier, seminarier, kurser och träffar för förvaltare och naturumföreståndare. Vi har haft besök av delegationer från Rumänien och Georgien. Vi har gjort en studieresa till flera nationalparker i Finland där Metsähallitus visat hur nationalparksförvaltningen är organiserad och opererar där.

Inom ramen för entréprojektet har vi räknare av fordon och gående/cyklister till Tyresta by samt gående vid Stensjödal och Grändalen. Vi har också haft en bilräknare på Åvavägen. Vi har också genomfört en studie av besökarnas hemvist genom att kontrollera fordonens registreringort på besöksparkeringarna. Med approximationer och extrapolering kan vi uppskatta att antalet besökare under 2023 uppgår till cirka 1,3 miljoner varav närmare 670 000 till

nationalparken och lika många till naturreservatet. Våra data befäster att besökarnivåerna har minskat marginellt men fortsatt ligger på en hög nivå.

Vi räknar också antalet besökare i naturum – nationalparkernas Hus. En trend som verkar hålla i sig är att besökarantalet ökar i juli och augusti. Sedan året innan har besökarantalet gått upp med ca 1000 besökare per månad till 11000 i juli och 10000 i augusti, en dubblering av antalet besökare på 10 år. Det är en hel del utländska besökare den här tiden på året, bland annat från Tyskland, Frankrike, Belgien och övriga Europa, men vi har också utomeuropeiska turister. Våra utländska gäster vill ofta veta mer om vad området har erbjuda, om leder, tältplatser, föreskrifter, men också om övriga resmål i Stockholmsområdet och naturområden i övriga Sverige. Många kommer till nationalparkernas hus för att planera sin semester i Sveriges övriga nationalparker. Vi hör ofta våra besökare uttrycka sig mycket positivt om svensk natur och allemansrätt. Till exempel lyfter många tystnaden och möjligheten att tälta.

Naturum

Naturums uppdrag är att visa vägen ut och vi har under hela året fortsatt vår verksamhet med fokus på naturvägledning.

Det totala antalet besökare till Tyrestaområdet är ungefär 1,3 miljoner per år. Hösten är Tyrestas stora högsäsong. Men för naturums del har vi som flest besökare i juli, och vi tror att det är många utländska turister som står för denna ökning. Utländska Stockholmsturister på dagsbesök i Tyresta är en allt vanligare grupp, men som vi saknar statistik för. Stockholm marknadsför sig som grön huvudstad och destination som har nära både till skärgård och andra grönområden. Tyresta är ett givet besöksmål som nationalpark och med möjlighet att resa med kollektivtrafik. Turisterna kommer från många olika europeiska länder.

Under året 2023 har vi haft målgruppen skolor som fokusområde. Antalet besökande skolor har minskat under flera år, och som ett projekt under åren 2023-2026, vill vi locka fler skolor till oss. Vårt mål är att ta emot 150 skolklasser per år. 2022 kom 63 skolklasser och 2023 tog vi emot 76 klasser.

Under 2023 har vi som ett första steg uppdaterat våra guidehandledningar och erbjuder 3 nya guideprogram:

1. *Guidad tur på Tyresta gård* - populär tur, och extra mysig när lammen börjat komma i april, som bokas av låg- och mellanstadiet men också gymnasieklasser med inriktning djur.
2. *Inventeringsövning på tema skog* för högstadiet och gymnasiet.
3. *Uppdragskort i naturums utställning*- aktivitet lärarna själva kan hålla i, för alla årskurser.

En utländsk myndighetsdelegation guidas på naturum nationalparkernas hus

Vi har också fokuserat på att kommunicera naturvård, även det ett flerårigt projekt, där vi 2023 arbetat med en kommunikationsplan för naturvårdsinsatser. Utöver det har utställningen om invasiva arter, vårt årliga slättergille, programaktivitet kring invasiva arter och våra naturvårdare närvaro på Tyrestadagen varit delar i vår kommunikation av naturvårdsinsatser.

Sommarlovets aktiviteter - fjärilsguidning för familjer och en timmes guidad tur i nationalparken lockade många deltagare. De erbjöds dagligen och var kostnadsfria. En stor del av besökarna är turister från Europa, så många gånger guide vi på två språk.

Exkursionen *Vandring med tjäder i fokus* hålls för tredje året i rad, intresset är mycket stort och den blir fullbokad direkt.

Naturum har arrangerat en fotoutställning av fotograf Kenneth Olausson, med vernissage och föredrag om foto och fågelmatning. Vidare har vi haft en utställning om invasiva arter, med exkursion i lupinbekämpning samt vår återkommande och omåttligt populära svamputställning.

Incidenter och överträdelser

Med tanke på det stora antalet besök i Tyrestaområdet, lättillgängligheten och det tätortsnära läget, kan antalet olyckor, brott och andra incidenter trots allt betraktas som lågt.

Naturvårdsvakt med elmotorcykel

Dock har mängden skräp, avfall och latrin ökat sedan pandemin, likaså antalet överträdelser mot föreskrifterna. Nya stigar bildas snabbt här och var och markslitaget är påfallande på

många platser. De tillåtna tält och eldrastplatserna i nationalparken fylls ofta upp av besökare, vid flera tillfällen har vi räknat långt över 100 tält i nationalparken. Trängseln leder till att tält slås upp och eldning sker där så inte är tillåtet och det är inte ovanligt att ved tas ur urskogen. Nationalparksförvaltningen river spontana eldstäder så gott som dagligen året runt. Vi har satt upp temporära skyltar om eldnings- och tältförbud på "hotspots" i nationalparken. Vi har fått hjälp med preventiv brandspaning av den ideella organisationen Swedish Rescue Drones. Lösa hundar, otillåten ridning och terrängcykling på stigar är annars de vanligaste överträdelserna mot föreskrifterna. Dumpningar av skräp och bilar är inte ovanligt. Som motåtgärd har vi ökat vår tillsyn med ett fokus på kvällar och helger under högsäsong. Ett av Tyrestas fiskgjusepar misslyckades tyvärr med sin häckning, troligen på grund av att besökare tältade nedanför bo-trädet. Fallet gick vidare till åklagare och dagsböter utdömdes.

FLERÅRSÖVERSIKT

Beloppen i flerårsöversikten är angivna i tusental kronor om inte annat anges.

	2301-2312	2201-2212	2101-2112	2001-2012
Bidrag och ersättningar	14 125	19 055	15 638	12 463
Övriga intäkter	3 710	3 942	2 157	2 278
Rörelseresultat	-3 106	-1 165	-330	385
Årets resultat	5 117	-11 117	7 925	514
Direktavkastning %	4	3	3	2
Totalavkastning %	15	-14	12	0

Direktavkastning: Utdelningar och ränteintäkter i procent av ingående värde för finansiella anläggningstillgångar.

Totalavkastning: Utdelningar och ränteintäkter samt årets värdeförändring för finansiella tillgångar i procent av ingående värde för finansiella anläggningstillgångar.

Medel att disponera:

Balanserat resultat	22 748 171
Årets resultat	5 117 096
<i>Summa</i>	<i>27 865 267</i>

Förslag till disposition:

Återförs till fond för verkligt värde	10 370 714
Balanseras i ny räkning	17 494 553
<i>Summa</i>	<i>27 865 267</i>

Stiftelsens resultat och ställning framgår av efterföljande resultat- och balansräkning med noter.

RESULTATRÄKNING

1

		2023-01-01 2023-12-31	2022-01-01 2022-12-31
Rörelseintäkter, lagerförändring m.m.			
Erhållna ersättningar och bidrag		14 125 224	19 055 310
Försäljning		3 093 760	3 099 165
Hysesintäkter		553 347	747 338
Övriga rörelseintäkter		52 672	95 177
Summa rörelseintäkter, lagerförändringar m.m.		17 825 003	22 996 990
Rörelsekostnader			
Material och köpta tjänster		-5 854 503	-8 573 058
Övriga externa kostnader	2	-4 173 924	-5 313 116
Personalkostnader	3	-9 998 219	-9 497 003
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-903 891	-777 176
Övriga rörelsekostnader		-	-1 967
Summa rörelsekostnader		-20 930 537	-24 162 320
Rörelseresultat		-3 105 534	-1 165 330
Finansiella poster			
Resultat från finansiella tillgångar	4	7 812 465	-9 171 686
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		322 251	52 055
Räntekostnader och liknande resultatposter	5	-22 483	-139 670
Summa finansiella poster		8 112 233	-9 259 301
Resultat efter finansiella poster		5 006 699	-10 424 631
Bokslutsdispositioner			
Förändring av periodiseringsfond	6	121 464	-440 000
Summa bokslutsdispositioner		121 464	-440 000
Resultat före skatt		5 128 163	-10 864 631
Skatter			
Skatt på årets resultat		-11 067	-251 958
Årets resultat		5 117 096	-11 116 589

BALANSRÄKNING

1

2023-12-31

2022-12-31

TILLGÅNGAR

Anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar

Byggnader och mark	7	164 102	181 684
Inventarier, verktyg och installationer	8	2 123 677	2 862 928
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>		<i>2 287 779</i>	<i>3 044 612</i>

Finansiella anläggningstillgångar

Räntefonder	9	8 816 755	8 389 798
Aktiefonder	10	27 177 516	24 614 311
Företagsobligationer	11	14 175 913	13 134 507
Stiftelsekonsortiet GIVA	12	16 997 411	15 628 556
<i>Summa finansiella anläggningstillgångar</i>		<i>67 167 595</i>	<i>61 767 172</i>

Summa anläggningstillgångar **69 455 374** **64 811 784**

Omsättningstillgångar

Varulager m.m.

Lager jordbruk		309 873	285 939
Färdiga varor och handelsvaror		311 705	320 352
<i>Summa varulager m.m.</i>		<i>621 578</i>	<i>606 291</i>

Kortfristiga fordringar

Kundfordringar		565 335	1 701 347
Aktuella skattefordringar		610 994	–
Övriga fordringar		540 729	1 910 223
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		167 104	212 928
<i>Summa kortfristiga fordringar</i>		<i>1 884 162</i>	<i>3 824 498</i>

Kassa och bank

Kassa och bank		5 652 205	6 735 585
<i>Summa kassa och bank</i>		<i>5 652 205</i>	<i>6 735 585</i>

Summa omsättningstillgångar **8 157 945** **11 166 374**

SUMMA TILLGÅNGAR **77 613 319** **75 978 158**

		2023-12-31	2022-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
<i>Bundet eget kapital</i>			
Stiftelsekapital		39 000 000	39 000 000
Reservfond		5 650 000	5 650 000
<i>Bundet eget kapital vid räkenskapsårets slut</i>		<i>44 650 000</i>	<i>44 650 000</i>
<i>Fritt eget kapital</i>			
Fond för verkligt värde		10 370 714	6 127 736
Balanserad vinst eller förlust		12 377 457	17 055 280
Årets resultat		5 117 096	-434 845
<i>Fritt eget kapital vid räkenskapsårets slut</i>		<i>27 865 267</i>	<i>22 748 171</i>
Summa eget kapital		72 515 267	67 398 171
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfond	13	2 024 116	2 145 580
Summa obeskattade reserver		2 024 116	2 145 580
Långfristiga skulder			
Övriga skulder till kreditinstitut	14	124 990	324 017
Summa långfristiga skulder		124 990	324 017
Kortfristiga skulder			
Övriga skulder till kreditinstitut		202 548	205 342
Förskott från kunder		8 928	12 900
Leverantörsskulder		1 234 722	3 902 823
Aktuella skatteskulder		–	267 678
Övriga skulder		313 272	362 042
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		1 189 476	1 359 605
Summa kortfristiga skulder		2 948 946	6 110 390
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		77 613 319	75 978 158

NOTER

Not 1 ALLMÄNNA UPPLYSNINGAR

Redovisnings- och värderingsprinciper

Valt regelverk

Årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen och BFNAR 2012:1 (K3).

Tillämpade principer är oförändrade jämfört med föregående år. De viktigaste redovisnings och värderingsprinciperna som har använts vid upprättande av årsredovisning sammanfattas nedan.

Intäktsredovisning

Erhållna ersättningar och bidrag avser statliga- och kommunala medel till verksamheter som Stiftelsen Tyrestaskogen bedriver på uppdrag av myndigheter. Ett bidrag eller ersättning intäktsredovisas i den period som ersättningen avser. Intäktsredovisning sker endast när den med hög grad av sannolikhet kan antas att bidraget eller ersättningen inte kommer att återkrävas. Villkorade bidrag skuldföres tills dess att de utgifter som bidraget skall täcka, uppkommer. Övriga intäkter omfattar försäljning av varor och tjänster, ersättning för guidningar i naturum samt hyresintäkter.

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar enligt plan och eventuella nedskrivningar.

Materiella anläggningstillgångar skrivs av enligt plan över den förväntade nyttjandeperioden med hänsyn tagen till väsentligt restvärde. Följande avskrivningsprocent tillämpas:

Byggnader och mark	3%
Inventarier och maskiner	20%

Finansiella instrument och värdepappersinnehav

Stiftelsens värdepappersinnehav anses vara långfristigt och redovisas därför som en finansiell anläggningstillgång.

Dessa tillgångar utgörs av andelar i Kammarkollegiets företagsobligationer, aktie- respektive räntefond, stiftelsekonsortiet GIVA och värderas till verkligt värde.

Den realiserade värdeförändringen redovisas i resultaträkningen som resultat från finansiella tillgångar. Motsvarande belopp redovisas inom det egna kapitalet som fond för verkligt värde.

Varulager

Varulager redovisas enligt lägsta värdets princip, dvs till det lägsta anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet.

Anskaffningsvärdet inkluderar alla utgifter som är hänförligat till tillverkningen. Anskaffningsvärdet beräknas enligt först in,- först ut principen.

Djurlager

Djur i jordbruk anses som en lagertillgång. Djurlager tas upp till minst 85% av den genomsnittliga produktionsutgiften för djuren behöver dock inte i något fall tas upp till ett högre värde än det som motsvarar djurens sammanlagda nettoförsäljningsvärde. Om den genomsnittliga produktionsutgiften inte motsvarar anskaffningsvärdet, ska djuret tas upp till lägst 85% av det lägsta av anskaffningsvärdet och försäljningsvärdet.

Inkomstskatt

Inkomstskatt utgör av aktuell skatt och redovisas i resultaträkningen. Aktuella skattefordringar och skatteskulder kvittas

STIFTELSEN TYRESTASKOGEN

815601-0624

i de fall det finns en legal kvittningsrätt.

Not 2	Leasingkostnader	2023	2022
	Leasingkostnader	41 909	40 434
		41 909	40 434

Not 3	Personal	2023	2022
	<i>Löner och andra ersättningar</i>		
	VD samt övriga anställda	6 934 731	6 377 454
	<i>Totala löner och andra ersättningar</i>	<i>6 934 731</i>	<i>6 377 454</i>

	<i>Sociala kostnader och pensionskostnader</i>		
	Sociala kostnader	2 699 556	2 646 228
	(varav pensionskostnader)	551 277	538 630
	<i>Totala löner, andra ersättningar, sociala kostnader samt pensioner</i>	<i>9 634 287</i>	<i>9 023 682</i>

	Medelantalet anställda	13	13
	<i>Medelantalet anställda</i>	<i>13</i>	<i>13</i>

Not 4	Resultat från finansiella anläggningstillgångar	2023	2022
	Utdelning aktiefonder	811 751	846 131
	Utdelning räntefonder	145 291	551 537
	Utdelning företagsobligationer	388 108	233 591
	Utdelning GIVA	1 066 821	427 570
	Värdeförändring aktiefonder	2 894 503	-7 874 993
	Värdeförändring räntefonder	220 198	-352 048
	Värdeförändring företagsobligationer	716 171	-1 139 101
	Värdeförändring GIVA	1 348 475	-2 806 751
	Vinst/ förlust vid försäljning andelar	170 704	929 672
	Fondrabatt	50 443	12 706
	<i>Summa</i>	<i>7 812 465</i>	<i>-9 171 686</i>

Not 5	Räntekostnader, ränteintäkter och liknande resultatposter	2023	2022
	Förvaltningskostnader Kammarkollegiet	–	-123 723
	Räntekostnader	-22 377	-12 343
	Ränteintäkter	321 643	52 055
	<i>Summa</i>	<i>299 266</i>	<i>-84 011</i>

STIFTELSEN TYRESTASKOGEN

815601-0624

Not 6	Bokslutsdispositioner	2023	2022
	<i>Periodiseringsfond</i>		
	Avsättning till periodiseringsfond	0	440 000
	Återföring av periodiseringsfond	-121 464	–
	<i>Summa förändring av periodiseringsfond</i>	<i>-121 464</i>	<i>440 000</i>
	<i>Summa bokslutsdispositioner</i>	<i>-121 464</i>	<i>440 000</i>
Not 7	Byggnader och mark	2023-12-31	2022-12-31
	Ingående anskaffningsvärden	620 017	620 017
	Utgående anskaffningsvärden	620 017	620 017
	Ingående avskrivningar	-438 333	-420 750
	<i>Förändringar av avskrivningar</i>		
	Årets avskrivningar	-17 582	-17 583
	Utgående avskrivningar	-455 915	-438 333
	Redovisat värde	164 102	181 684
Not 8	Inventarier, verktyg och installationer	2023-12-31	2022-12-31
	Ingående anskaffningsvärden	7 565 938	5 626 061
	<i>Förändringar av anskaffningsvärden</i>		
	Inköp	147 059	1 939 877
	Utgående anskaffningsvärden	7 712 997	7 565 938
	Ingående avskrivningar	-4 703 010	-3 943 417
	<i>Förändringar av avskrivningar</i>		
	Årets avskrivningar	-886 310	-759 593
	Utgående avskrivningar	-5 589 320	-4 703 010
	Redovisat värde	2 123 677	2 862 928
Not 9	Räntefonder	2023-12-31	2022-12-31
	Ingående anskaffningsvärden	8 917 135	9 872 421
	<i>Förändringar av anskaffningsvärden</i>		
	Inköp	206 759	1 406 164
	Försäljningar/utrangeringar	–	-2 361 450
	Utgående anskaffningsvärden	9 123 894	8 917 135
	Ingående nedskrivningar	-527 337	-175 288
	<i>Förändringar av nedskrivningar</i>		

STIFTELSEN TYRESTASKOGEN

815601-0624

Årets nedskrivningar	220 198	-352 049
Utgående nedskrivningar	-307 139	-527 337

Redovisat värde **8 816 755** **8 389 798**

Not 10 Aktiekonsoriet Spiran	2023-12-31	2022-12-31
Ingående anskaffningsvärden	18 767 253	–
<i>Förändringar av anskaffningsvärden</i>		
Inköp	32 497	19 973 507
Försäljningar/utrangeringar	-363 795	-1 206 254
Utgående anskaffningsvärden	18 435 955	18 767 253
<i>Förändringar av nedskrivningar</i>		
Återförda nedskrivningar på försäljningar resp. utrangeringar	5 847 058	–
Årets värdeförändring	2 894 503	5 847 058
Utgående nedskrivningar	8 741 561	5 847 058
Redovisat värde	27 177 516	24 614 311

Not 11 Företagsobligationer	2023-12-31	2022-12-31
Ingående anskaffningsvärden	14 324 042	15 208 649
<i>Förändringar av anskaffningsvärden</i>		
Inköp	325 236	2 348 602
Försäljningar	–	-3 233 209
Utgående anskaffningsvärden	14 649 278	14 324 042
Ingående värdeförändring	-1 189 537	-50 436
<i>Förändringar av nedskrivningar</i>		
Årets värdeförändring	716 172	-1 139 101
Utgående värdeförändring	-473 365	-1 189 537
Redovisat värde	14 175 913	13 134 505

Not 12 GIVA	2023-12-31	2022-12-31
Ingående anskaffningsvärden	15 347 878	15 343 000
<i>Förändringar av anskaffningsvärden</i>		
Inköp	20 380	4 878
Utgående anskaffningsvärden	15 368 258	15 347 878

STIFTELSEN TYRESTASKOGEN

815601-0624

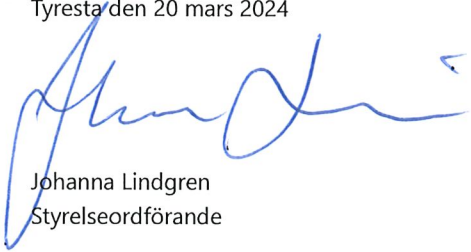
Ingående värdeförändring	–	3 087 429
<i>Förändringar av nedskrivningar</i>		
Återförda nedskrivningar på försäljningar resp. utrangeringar	280 678	–
Årets värdeförändring	1 348 475	-2 806 751
Utgående värdeförändring	1 629 153	280 678
Redovisat värde	16 997 411	15 628 556

Not 13	Obeskattade reserver	2023-12-31	2022-12-31
	<i>Periodiseringsfonder</i>		
	Beskattningsår 2020	605 116	726 580
	Beskattningsår 2021	979 000	979 000
	Beskattningsår 2022	440 000	440 000
	<i>Summa periodiseringsfonder</i>	<i>2 024 116</i>	<i>2 145 580</i>
	<i>Summa obeskattade reserver</i>	<i>2 024 116</i>	<i>2 145 580</i>

Not 14	Långfristiga skulder	2023-12-31	2022-12-31
	<i>Av nedanstående skuld förfaller inget belopp till betalning efter fem år.</i>		
	De Lage Finans AB	85 008	254 996
	Santander consumer bank	39 982	69 021

UNDERSKRIFTER

Tyresta den 20 mars 2024

Johanna Lindgren
Styrelseordförande

Björn Carlberg

Emma Pöppel

Björn-Axel Beier

Kent Johansson

Marietta de Pourbaix-Lundin

Mathias Tegnér

Ninni Lundblad

Raisa Lång Velazco

Vår revisionsberättelse har lämnats 22 april 2024

Maaria Martin Vivaldi
Auktoriserad revisor

Thomas Bengtsson
Lekmannarevisor

Revisionsberättelse

Till styrelsen i Stiftelsen Tyrestaskogen

Org.nr. 815601 - 0624

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Jag har utfört en revision av årsredovisningen för Stiftelsen Tyrestaskogen för år 2023.

Enligt min uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Stiftelsen Tyrestaskogens finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Jag tillstyrker därför att styrelsen fastställer resultaträkningen och balansräkningen för stiftelsen.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Jag är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsens ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Mina mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller mina uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige

alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar jag mig en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste

också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver min revision av årsredovisningen har jag även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Stiftelsen Tyrestaskogen för år 2023 samt av förslaget till dispositioner beträffande stiftelsens vinst eller förlust.

Jag tillstyrker att styrelsen disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen. Enligt min uppfattning har styrelsens ledamöter inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt god revisionsred i Sverige. Mitt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Jag är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorsred i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande stiftelsens vinst eller förlust.

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar

Mitt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed mitt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad

av säkerhet kunna bedöma om någon ledamot av styrelsen i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot stiftelsen eller om det finns skäl för entledigande, eller
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Mitt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av stiftelsens vinst eller förlust, och därmed mitt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med stadgarna.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionsred i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningskyldighet mot stiftelsen, eller att ett förslag till dispositioner av stiftelsens vinst eller förlust inte är förenligt med stadgarna.

Som en del av en revision enligt god revisionsred i Sverige använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av stiftelsens vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på min professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att jag fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Jag går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för mitt uttalande.

Som underlag för mitt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande stiftelsens vinst eller förlust har jag granskat om förslaget är förenligt med stadgarna.

Stockholm den 22 april 2024,

Maaria Martin-Vivaldi
Auktoriserad revisor

Till årsstämman Tyrestaskogen
Organisationsnummer 815601-0624

Till fullmäktige i Stockholms stad för kännedom

Revisionsberättelse stiftelsen Tyrestaskogen 2023

Jag, av fullmäktige i Stockholms stad utsedd kommunal revisor har, utifrån den auktoriserade revisorns granskning, bedömt stiftelsens räkenskaper, årsredovisning och styrelsens förvaltning för år 2023.

Jag har granskat hur verksamheten förhåller sig till lag och stadgar, om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt god revisionssed i kommunal verksamhet, med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. I granskningen av stiftelsens räkenskaper och årsredovisning har jag förlitat mig på den auktoriserade revisorns granskning och bedömning.

Jag bedömer sammantaget att styrelsen har utfört sitt uppdrag enligt stiftelsens stadgar, att verksamheten har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Jag bedömer att årsredovisningen är upprättad enligt årsredovisningslagen.

Stockholm 2024 - 04-22

Thomas Bengtsson